

„Masszív legyen a kátyú”

[1]

Beszélgetés **Keresztesi József** íróval új darabjának JESZ-es bemutatója kapcsán - fotó a szerző: Krisztián // Rolling Eye Photography

Júniusban, mint hosszú évek óta, a Jelenkor színházi száma jelenik meg, benne az új színdarabod szövegével. Medvevár, avagy tragikomédia a pannóniai Janus püspök végső futásáról és elragadtatásáról címmel írtál egy művet a Janus Egyetemi Színház felkérésére. A felkérés és maga a mű az egyetemi alapítás jubileumi évéhez kapcsolódóan valósult meg, az augusztusi bemutatóra. Mi volt az első reakció? A nagybetűs Janus Pannoniusról van szó, egy szinte szentté vált (pécsi) jelképről.

Hát igen, a darab felkérésre született, és magamtól valószínűleg nem jutott volna eszembe, hogy Janusról írok. De egy pillanatig nem gondolkodtam rajta, hogy vállalom-e a felkérést, hiszen jól ismerem a JESZ-t, és a színház is tudta, hogy nagyjából mire számíthatok. Azon túl, hogy a darab valamilyen módon kötődjön Janus Pannoniushoz vagy a korához, teljesen szabad kezet kaptam, én pedig igyekeztem ki is használni ezt a tág mozgásteret. Abban már az első pillanattól biztos voltam, hogy hagyományos történelmi drámát nem akarok írni, tehát nem akarom a tradicionális nemzeti sorskérdésre – modernizáció versus nemzeti identitás – építeni a konfliktust. Nem mintha ezt élnék hülyeségnek tartanám, de ha ilyen dráma volna a célom, ahhoz talán nem Janus Pannoniuszt választanám központi alakként.

Abban is biztos voltam, hogy Janus életének a vége felől próbálom meg kibontani a történetet, mondhatnám úgy is, hogy a cím, a *Medvevár* volt meg legelőször. Itt hal meg, ugye, Janus Pannonius, miközben a kudarcot vallott összeesküvést követően Itália felé menekül. Ennek az összeesküvésnek az okairól, arról, hogy a magyar fura egy csoportja Janus és a nagybátyja, Vitéz János vezetésével vajon miért is fordult szembe Mátyás királlyal, a legjobb tudomásom szerint nincs egyértelmű, minden mást felülről magyarázat. Mindenesetre ez a bizonytalanság megint csak nagy mozgásteret biztosított a számomra. Fiktív történelmi tényeket nem illesztettem a darabba, eltekintve persze a legfontosabbtól, miszerint Mátyás király felbukkant volna Medvevárbán, és tárgyalást folytatott volna Janus Pannoniussal. Az, hogy Mercurius

isten is jelen volt ugyanekkor ugyanitt, simán elképzelhet?, az pedig egyszer?en tény, hogy a múzsákat (akik az én darabomban 9 in 1, tehát egyetlen alakban olvadnak össze) Janus hozta el Pannóniába.

A szellemi szituációt mindenesetre szerettem volna tisztán látni. Elég sokat olvastam és jegyzeteltem, kezdve Huszti József klasszikus Janus Pannonius-monográfiáján, egészen a modern történelmi szakirodalomig. Aztán egy ponton rá kellett jönnöm, hogy lassan már nem látom a fától az erd?t, úgyhogy radikálisan meg kell sz?rnöm ezt az anyagot, hogy tényleg csak azt használjam fel bel?le, ami a dramaturgia szolgálatába állítható. Szóval a munka els? szakasza, a történelmi tények összegy?jtése és átrostálása valamiféle szorgalmas helyben toporgás volt. Ez viszont aligha spórolható meg, ha történelmi anyaggal dolgozunk.

Minden szpojlerézést elkerülend?, a darab igen szórakoztató lett. Én magam is hangosan felröhögtem, ahogy olvastam, közben hallottam és láttam is játszani a JESZ-es szerepl?ket. Nem el?sz?r dolgozol az egyetemi színházzal, ez a második darab, amit kifejezetten a társulatunknak írtál. (A Szerelmem, majomúr, avagy nagy es?k Londonban, Afrikában volt az els?, 2014 júniusában volt a bemutató.) Ez könnyebbé tette az írást, vagy nehezítette a munkát?

Egyértelm?en könnyebb volt így. Persze a szereposztást nem tudtam el?re, mégis, ismerem a társulatot, dolgoztunk már együtt, úgyhogy ez a helyzet adott valamiféle stabil keretet. Ráadásul annak idején nagyon élveztem a közös munkát Köles Ferivel, a *Majomúr* rendez?jével és a társulattal. És miután láttam, hogy milyen komoly munka zajlott az els? olvasópróbától a f?próbáig, azt hiszem, én voltam az egyetlen, aki végül egyáltalán nem izgult a bemutató el?tt. Egyáltalán, szeretek másokkal együtt dolgozni, és nemcsak a *Majomúr* színpadra állításának az id?szaka volt nagy élmény számomra, hanem az is, hogy utána végigkövethettem, hogyan változik egy a színdarab az el?adások során, hogyan nyer végs? formát a bels? szerkezete.

Nyilvánvaló, hogy az el?adásra szánt szöveg, szemben azzal, amikor verset vagy esszét ír az ember, nem végeredmény, hanem kiindulási alap. De a munkamódot is hasonló: az ember fölépít egy szerkezetet, és ehhez igyekszik hozzáformálni az anyagot. A színpadi m? anyaga persze igen sokrét?: képek, mondatok, szituációk, a h?sök a saját akaratukkal és a sajátos személyiségszerkezetükkel, illetve ezeknek a viszonya. Amit, ahogy már említettem, jelen esetben csak tovább bonyolított, hogy egy bizonyos határig a történelmi tényeket is figyelembe vettem.

Mennyire „követed”, kíséred a továbbiakban a színházi szövegeidet? Júniusban lesz a Medvevár-olvasópróba, ezen részt veszel? Vagy már most „elengeded” a m?vet?

Nem engedem el, ahogy a Majomurat sem engedtem el: végig a társulat rendelkezésére fogok állni, hiszen nagyon is elképzelhet?, hogy menet közben kell módosítani a szöveggönyvön. Másképp nem is volna sok értelme a dolognak, hiszen itt nem a szöveg integritása a tét, hanem az, hogy a színpadon meggy?z?en masszív legyen a kátyú, amibe a derék Janus úr beleeragad. Szóval a színpadra állítás id?szakában át kell lépnem az író szerepéb?l az értelmez?ébe. Az úgynevezett „írói változat” pedig úgyis olvasható lesz a júniusi *Jelenkorban*.

Azt írtad a minap, hogy „be vagy szorulva az asztalod mögé”. Mit írsz mostanában, min dolgozol?

Tavasz végére nagyon összes?r?södtek a dolgok. Nem vagyok se hiperaktív, se sztahanovista, csak éppen úgy adódott, hogy több munkám is egyszerre jutott el a végs? határid?höz. A napokban fejezek be egy bábdarabot a Bóbita Bábszínház számára, a címe, *Az elveszett szaloncukor*, és ?sszel fogják bemutatni Halasi Dániel rendezésében. El?tte írtam egy kísér?esszét Karinthy összegy?jtött verseihez, Balogh Máté zeneszerz? felkérésre pedig egy gyerekopera-librettót egy régi kínai tanmese alapján (vagy inkább: abból kiindulva), címmel. Nem igazán mese, hanem inkább egy filozofikus-ironikus történet, dialógusokra és kórusokra bontva. Máté most dolgozik a zenén, úgyhogy azért elképzelhet?, hogy ennek függvényében még nekem is hozzá kell nyúlnom a szöveggönyvhöz.

Emellett egy budapesti független színház, a Béta Társulat nyáron tervezi bemutatni az els? színdarabomat, a *Holtszezont*. A rendez? Trömböczky Napsugár lesz, aki korábban már készített bel?le egy felolvasószínházi el?adást. Szemtelenül fiatal és szemtelenül tehetséges emberek, én pedig nagyon hálás vagyok érte, hogy el?kaparták ezt a munkát. Azoknak a daraboknak ugyanis, amelyeket a megírásukat követ?en nem állítanak színpadra, általában a feledés a sorsuk, és Örkény-pályázat meg Vilmos-díj ide vagy oda, valószin?leg a *Holtszezonra* is ez várt volna. Ezt az – ahogy most már látom – er?sen túlírt szöveget meghúztam, és persze itt-ott át is írtam. Ezt nyilván megtehettem volna korábban, saját magamtól is, de mégis kellett hozzá ez a megkeresés, hogy valóban neki is álljak. Úgyhogy hálás örömmel filéztem ki a *Holtszezont* a Béta Társulat számára (és remélem, konyhakészre).

(kérdezett: Rátkai Andrea)

Hivatkozások

[1] https://jesz.pte.hu/sites/jesz.pte.hu/files/styles/large/public/foto_keresztesi.jpg?itok=PAbMAEem